

MENSEN ZONDER PAPIEREN EN HUISVESTING

HET ONAANVAARBARE AANVAARDEN

 RBDH
BBROW

Rassemblement Bruxellois
pour le Droit à l'Habitat
Brusselse Bond voor
het Recht op Wonen

We danken van harte alle personen die ons hebben gesproken.

We bewonderen hun moed en strijdvaardigheid.

BBRoW

Anne Bauwelinckx

Carole Dumont

Anne-Sophie Dupont

Laurence Evrard

Chloé Thôme

Werner Van Mieghem

Contact : 02 502 84 63 / info@rbdh.be / <http://www.rbdh.be>

Fotos, cover & lay-out: Chloé Thôme

V.U.: Werner Van Mieghem

Henegouwenkaai 29, 1080 Molenbeek

December 2020.

Deze publicatie wordt uitgegeven met steun van
het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en
de Fédération WallonieBruxelles.

Deze publicatie is gratis.

Overname van de artikels is vrij, mits bronvermelding.

VERHALEN VAN VROUWEN ZONDER PAPIEREN

Hun namen zijn Mariette, Youssra, Amel en Maryam.

Zij wonen sinds enkele jaren in Brussel. Zij hebben geen papieren of hadden ooit in hun leven geen wettig verblijf. Zij hebben aanvaard om fragmenten van hun dagelijks leven, gekenmerkt door een zeer precaire situatie, met ons te delen. Zij vertellen ons over de plaatsen waar zij wonen, waar zij geweest zijn of nog steeds wonen, zodat zij niet op straat belanden. Aangrijpende verhalen van vrouwen, van gezinnen, die lijden maar niet berusten.

Wij weigeren de onverschilligheid van de verkozenen tegenover deze duizenden mensen die met ons in deze stad wonen, zonder dat zij aanspraak kunnen maken op dezelfde rechten, bij gebrek aan een verblijfsvergunning. Deze getuigenissen komen bovenop de vele andere die ons eraan herinneren hoe dringend het is om op te treden en ons te verzetten tegen onaanvaardbare sociale en menselijke realiteiten.

OVER WIE HEBBEN WE HET ?

De **asielzoeker** is zijn land ontvlucht om zijn leven en grondrechten te beschermen en vraagt internationale bescherming in België.

Aan het einde van een lange en moeizame procedure zal hij, indien erkend, hetzij de vluchtelingenstatus (criteria van het Verdrag van Genève), hetzij subsidiaire bescherming (met beperktere garanties voor verblijf) krijgen.)

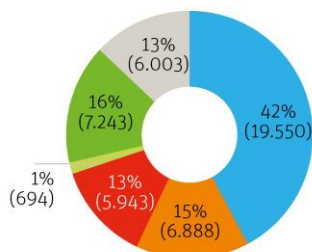
2019 :

23.379 asielaanvragen ingediend (nog in behandeling)

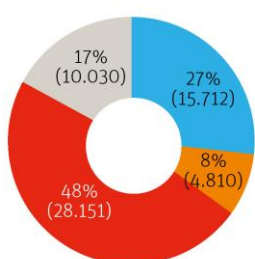
6.719 erkende personen

Het verzoek om internationale bescherming is niet de eerste toegangspoort tot België.

46.321 onderdanen van derde landen (immigranten)

58.711 eerste verblijfstitels uitgereikt aan EU-onderdanen (immigranten)

- Familiale redenen
- Vluchtelingenstatuut en subsidiaire bescherming
- Studieredenen
- Redenen i.v.m bezoldigde activiteiten
- Humanitaires redenen
- Kinderen geboren in België
- Andere redenen

De **persoon zonder papieren** beschikt niet over een wettelijke verblijfsvergunning. Achter deze administratieve situatie met zeer zware gevolgen gaan vele verhalen schuil.

100.000 tot 150.000 mensen in België hebben geen papieren.

Zij wonen hoofdzakelijk in de grote steden van het land.

Er zijn mensen die zonder verblijfsvergunning in België zijn aangekomen en nooit hebben aangegeven te vrezen voor uitzetting, anderen die een (soms voorlopige) verblijfsvergunning hadden en die vervolgens zijn kwijtgeraakt: afgewezen asielaanvraag, verlopen visum, verlies van baan, echtscheiding, enz.

Migranten zonder papieren kunnen daarna proberen hun situatie te regulariseren. Er zijn twee procedures: regularisatie om humanitaire redenen (9bis) en regularisatie om medische redenen (9ter). De procedures zijn erg lang, hypothetisch en staan uitzetting niet in de weg.¹

2019 :

Regularisaties

-> 9 bis : **3.320 mensen**

-> 9 ter : **289 personen**

¹ Bronnen : https://www.myria.be/files/Myria_RAMIG-FR_2019-AS-gecomprimeerd.pdf ,
https://www.myria.be/files/CHAP7-Regularisation de sejour-FR_AS.pdf

WEGGAAN: TUSSEN HOOP EN HARTZEER

Er zijn vele redenen voor ballingschap. Achter de hoop op een beter leven waarnaar elk van deze vrouwen streeft, vinden we uiteenlopende lotsbestemmingen, opgeroepen met bescheidenheid en veel terughoudendheid, waar drama en kansen in elkaar overlopen.

Maryam komt uit Sierra Leone. Ze woonde in Guinee toen ze werd gearresteerd door gewapende mannen:

"s Nachts kwamen ze [...] Ik hoorde hoe ze de poort openbraken om binnen te komen [...] Ik sliep niet en mijn kinderen waren binnen [...] Ze kwamen binnen [...] "Waar is je man? Bent u degene die rebellen brengt voor uw man hier in Guinee?" Ze hebben overal gezocht. Ze zeiden dat er wapens waren. Ze namen me mee [...] Ze stopten me in de gevangenis, op dat moment was ik twee, drie maanden zwanger ... "

Ze wist te ontsnappen : *" Ik weet niet hoe het me overkwam. God gaf me de kracht..."*

We weten niet veel over haar reis naar België, behalve dat ze alleen aankwam, zonder haar drie kinderen.

Mariette van haar kant spreekt van *"rampzalige levensomstandigheden" in haar land van herkomst, Ivoorkust. Zij reisde naar België met een toeristenvisum en de hoop dat zij er zou kunnen studeren, maar dat is er niet van gekomen: "Mijn ding is verlopen.... Het is waar, misschien kan ik vragen om een vrijwillige terugkeer, maar als ik terugkijk, het is waar, hier is het moeilijk, maar tegelijkertijd, zijn we hier een beetje beter af. "*

In haar zoektocht naar een andere toekomst is het de aanwezigheid van in België gevestigde familieleden die voor Youssra een beslissende rol zal spelen bij haar keuze om te vertrekken.

EEN HUURCONTRACT TEKENEN

De wet verbiedt personen zonder wettig verblijf niet om een huurovereenkomst te ondertekenen, en evenmin om hun rechten voor de vrederechter te doen gelden tegen een onwillige verhuurder.

De verhuurder van zijn kant kan verhuren aan een persoon zonder papieren zonder het risico te lopen te worden vervolgd omdat hij zijn verblijf heeft "vergemakkelijkt". In België is bijstand die wordt verleend om "hoofdzakelijk humanitaire redenen" namelijk niet strafbaar krachtens de wet van 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, en dat in tegenstelling tot Frankrijk, waar dit strafbaar is gesteld. Natuurlijk is de huurrelatie niet belangeloos, maar als de huur redelijk is en de woonomstandigheden correct, zijn de risico's op overlast gering. Anderzijds is het misbruik maken van iemands preciaire situatie door hem onfatsoenlijke huisvesting te verhuren en tegelijkertijd zijn situatie financieel uit te buiten, een strafbaar feit (huisjesmelkers).

In de praktijk is **het huren van een woning een echte hindernis voor mensen zonder papieren**. Het preciaire karakter van hun verblijf en hun middelen (als zij die al hebben) leiden er meestal toe dat zij categorisch worden geweigerd. Om nog maar te zwijgen van de discriminerende praktijken die in Brussel wijdverbreid zijn. Door hun situatie stellen zij zich bloot aan huisbazen die zich niet bekommeren om de kwaliteit van de woning die zij aanbieden. Wat de verdediging van hun rechten voor de rechter betreft, is de toegang nog hypothetischer: zichzelf zichtbaar maken is een risico dat velen liever niet nemen.

BRUSSEL: EEN THUIS VINDEN

Elk van de opgeroepen parcours, hoe apart ook, wordt gekenmerkt door instabiliteit. Onderdak is nooit gegarandeerd en de gevonden oplossingen zijn heel vaak tijdelijk en precair. Kwetsbaarheid en afhankelijkheid kenmerken de zoektocht naar een woning, onderdak of gewoon een plaats om te slapen.

En soms moeten we het onaanvaardbare accepteren:

"Ik vond een baan bij een persoon, daar woonde ik en werkte ik. [...] Daar had ik geen kamer voor mezelf, ik sliep in de woonkamer [...] Toen ik klaar was met mijn baan, sliep ik in de woonkamer, toen ging ze op vakantie met haar kinderen en haar man en ze wilde me liever niet in het appartement achterlaten dus [...]"

Het was in deze periode dat Amel zonder papieren kwam te zitten, haar toeristenvizum was net verlopen. Zij bleef 4 maanden als hulp in de huishouding bij dit gezin, zonder enige sociale bescherming, maar met een dak boven haar hoofd, waarop zij anders nauwelijks aanspraak kon maken bij gebrek aan papieren.

Ze belandde echter niet op straat. Ze besloot bij haar nieuwe partner in te trekken, maar hun relatie is gespannen en zeer onstabiel. De aankondiging van een zwangerschap zal hun scheiding bespoedigen. Zonder consideratie bevindt ze zich buiten, zonder papieren, zonder huisvesting, drie maanden zwanger. Ze vindt onderdak bij de Samu social tot de komst van haar kind.

Voor Youssra verliep de hereniging met de familie niet zoals gepland, want samenwonen bleek al snel onmogelijk:

"Ik zag een bezetting in een kerk in het Begijnhof, ik was bij hen, ik ging in hongerstaking, ik verloor 20 kilo [...] We kregen een verlengbare verblijfsvergunning voor 3 maanden [...] In 2012 trokken ze deze vergunning in. Toen ze deze kaart introkken, was ik in de laatste week zwanger, een week voor de geboorte van mijn zoon. En sinds 2012, heb ik geen identiteitskaart meer. "

Youssra nam deel aan de bewegingen van de hongerstakers die uit wanhoop - geconfronteerd met een restrictief asielbeleid en een arbitraire en willekeurige regularisatieprocedure - probeerden de politieke wereld wakker te schudden en tot actie te dwingen : Staking van de Afghanen in de Heilig Kruiskerk in Elsene in 2003, staking van de Iraniërs in de ULB het jaar daarop, Sint-Bonifatiuskerk, Koningsstraat, Kerk van het Begijnhof in 2009...

Acties die tot gerichte (en soms tijdelijke) regularisaties leidden en de voorbode waren van de eenmalige regularisatiecampagne van 2009 ². Maar 11 jaar later zijn er nog steeds geen duidelijke, precieze en permanente regularisatiecriteria.

² Op 19 juli 2009 heeft de federale regering een instructie aangenomen waarin verschillende kanalen worden omschreven om toegang te krijgen tot verblijf op grond van artikel 9bis van de wet van 15 december 1980 (humanitaire regularisatie). Het was bedoeld om personen die zich in een onregelmatige of precaire situatie bevinden in staat te stellen een recht van verblijf op het Belgische grondgebied te verkrijgen, mits zij kunnen aantonen dat zij duurzaam verbonden zijn en een arbeidsovereenkomst kunnen overleggen. Tussen 2009 en 2010 werden 25 000 mensen via deze weg geregulariseerd, maar vaak op tijdelijke basis, omdat de werkvergunning moet worden verlengd om hun verblijfsrecht te behouden. Deze omstandigheid heeft vele werknemers in een situatie van sterke afhankelijkheid van hun werkgever gebracht.

Soms zijn het de gemeenschap en de solidariteit van haar leden die een oplossing bieden voor de opvang, althans een eigen kamer. *« Toen ik voor het eerst aankwam, ging ik naar mijn ambassade om in contact te komen met mensen uit mijn land en zo had ik in het begin mentors die een beetje voor me zorgden, want het feit dat ik al een dak boven mijn hoofd had, een plaats om te slapen, iets te eten, dat is al goed, en daarna met werk in het zwart en alles.... »*

Een plek vinden blijft echter vaak tijdelijk. Langdurig samenwonen kan moeilijk zijn als het gedwongen is en als wederkerigheid ontbreekt:

« In het begin is het oké, maar op een gegeven moment heb je het gevoel dat je ze eigenlijk dronken voert ... Je voelt je verstikt ... Je wordt gecontroleerd ... Als je door mensen in huis wordt genomen, ben je weer net een kind, je wordt gedwongen om de hele tijd te zeggen waar je heen gaat, om te zeggen wat je gaat doen ... Je moet alles wat je doet

verantwoorden [...] Het is waar, je hebt een slaapplek, je hebt eten, maar je hebt geen gemoedsrust. »

Deze accommodatie is echter een belangrijke stap in de geschiedenis van Mariette, en zij zal genoeg geld kunnen sparen om even later een kamer in een gedeeld appartement te huren. Ook hier heeft de steun van de gemeenschap geholpen bij het vinden ervan.

[Beluister naar de getuigenis van Mariette](#)

TOEGANG TOT DE ARBEIDSMARKT

In 2009, toen Maryam in België aankwam, konden asielzoekers een arbeidsvergunning C krijgen, 6 maanden na het begin van de procedure en zolang het CGVS (Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen) nog geen beslissing over asiel had genomen.

Asielzoekers hebben onbeperkte toegang tot de arbeidsmarkt. Zij kunnen werken in alle beroepen, bij elke werkgever, tenminste, zolang het recht op verblijf niet in twijfel wordt getrokken. Volgens de asielwetgeving blijft het recht om te werken gehandhaafd als de betrokkene beroep aantekent tegen de beslissing van het CGVS en dit tot hem/haar een definitieve beslissing wordt meegedeeld.

Mensen zonder papieren mogen niet werken. Om te overleven, hebben ze dus geen andere keuze dan ondergronds te gaan. Zij zijn echter niet zonder rechten, maar nogmaals, zij moeten ze kennen en durven uitoefenen: het recht op een minimumloon, op veilig werk, op schadevergoeding bij een arbeidsongeval, op betaalde vakantie...

Een persoon zonder papieren die zijn werkgever aanklaagt bij de sociale inspectie zal niet worden opgepakt (zie over dit onderwerp het werk van [fairworkbelgium](#), [fairworkbelgium](#)) maar zal wel zijn baan verliezen. Maar in geval van controle lopen zij wel het risico te worden gearresteerd, opgesloten en uitgewezen.)

KLUSJES, WERK EN WONING

Wat opvalt en samenkomt in deze verhalen is de koppigheid van deze vrouwen die vastbesloten zijn om koste wat het kost vooruit te komen. En om dat te bereiken, werken ze. Veel werk. Met of zonder verblijfsvergunning, afwisselend kinderopvang, schoonmaken, hulp aan bejaarden... Deze financiële inkomsten kunnen de situatie veranderen, maar het blijft zeer onzeker. Het verlies van een verblijfsvergunning, zelfs een tijdelijke, vernietigt de kansen om rond te komen.

Maryam diende een asielaanvraag in die werd afgewezen, maar tijdens de procedure, die verschillende jaren duurde, kreeg zij een verlengbare tijdelijke verblijfsvergunning (inschrijvingsbewijs) en een werkvergunning. Zij werd opgeleid en tewerkgesteld in een school in de streek van Charleroi als poetsvrouw. Toen zij in België aankwam, sloot zij zich aan bij een opvangcentrum van Fedasil, destijds een kleine collectieve structuur³, voordat zij het bevel kreeg het land te verlaten.

Dankzij de doorslaggevende tussenkomst van een buurman, die als haar borg optrad, vond zij onderdak in een privéwoning toen zij de negatieve beslissing inzake asiel had ontvangen.

De huisbaas is niet geïnteresseerd in haar administratieve situatie, zolang zij haar huur maar betaalt en voldoende garanties biedt: « *Toen ik werkte, nam ik het geld en huurde een appartement, een kamer en een woonkamer. Ik heb 500 euro betaald. ...] Ik bleef 5 maanden in mijn appartement, het was toch goed, ik had een huurcontract. ...] Toen ik mijn appartement nam, betaalde ik met een bankrekening, omdat ik toen een bankrekening had. Na vijf maanden kon ik niet meer betalen omdat ik gestopt was met werken. Het geld dat ik had, het was allemaal voorbij.* » Zonder middelen, verlaat ze uiteindelijk haar huis. Ze verlaat Charleroi voor Brussel, waar ze al meer dan vijf jaar woont.

³ Asielzoekers worden gewoonlijk ondergebracht in een van de 80 opvangcentra van FEDASIL (Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers). In partnerschap met deze instelling kunnen sommige OCMW's echter individuele of collectieve (kleine gedeelde) huisvesting aanbieden aan asielzoekers. Dit zijn de POI's (plaatselijke opvanginitiatieven), die van de federale Staat middelen ontvangen om deze materiële hulp te organiseren. Zij vullen het huisvestingsprogramma aan. Maryam heeft waarschijnlijk twee jaar in dit soort accommodatie gewoond.

MONDELINGE HUUROVEREENKOMST

Niets ondertekenen betekent niet dat er geen huurovereenkomst is. Een huurovereenkomst is geldig vanaf het moment dat er tussen de verhuurder en de huurder overeenstemming bestaat over het genot van een woning en over een huurprijs, ook al moeten alle huurovereenkomsten voor woningen in beginsel schriftelijk worden gesloten.

De regels van de huurovereenkomst zijn van toepassing, hoewel het in geval van betwisting niet altijd voor de hand zal liggen om vast te stellen wat de partijen mondeling hadden gesloten (de duur bijvoorbeeld), of zelfs om het bestaan van de huurovereenkomst te bewijzen (huur betaald zonder enig spoor).

De partijen kunnen te allen tijde verlangen dat de mondelinge huurovereenkomst schriftelijk wordt vastgelegd. In geval van onenigheid kan een beroep worden gedaan op de vrederechter, maar ook hier geldt dat huurders zonder papieren niet in de positie zijn om te protesteren en vaak genoeg moeten nemen met wat hun wordt aangeboden.

JA, MAAR WAT VOOR HUISVESTING?

Na een moeilijke zoektocht vindt Mariette onderdak bij een familie die haar een kamer verhuurt, wat zij een flat share noemt. Ze vertelt over haar stappen om uit haar eerste woning te geraken en een vorm van vrijheid te verwerven:

« Ik zat op een Facebook-platform voor het delen van flats en telkens als er voorstellen voor appartementen waren en ik belde, maakte ik een afspraak. Eenmaal daar aangekomen, als de mensen je zien met je huidskleur en alles, zeggen ze "Ah, nee, de kamer is net bezet" of "nee, de persoon die had moeten vertrekken heeft besloten niet meer te vertrekken". Je gaat terug naar huis, je gaat terug op Facebook en je ziet dat de aanbieding nog steeds beschikbaar is. En dan wordt er gevraagd: "Heb je een arbeidscontract?", "Heb je loonstrookjes?". In het algemeen komen deze vragen vaak... »

Geconfronteerd met een discriminerende en steeds veeleisender woningmarkt, heeft Mariette geen schijn van kans. Ze heeft geen papieren en dus niet het juiste profiel. Uiteindelijk vindt ze een kamer door mond-tot-mondreclame en de tussenkomst van haar landgenoten. Ze deelt badkamer en keuken. Ze tekent geen contract, betaalt contant de huur van 370€. Geen ontvangstbewijs. Ze kan geen bank vinden die een rekening wil openen.

Toch voelt ze zich er beter:

« Ik had mijn sleutels, ik kwam binnen wanneer ik wilde, ik ging naar buiten wanneer ik wilde, ik deed wat ik wilde, dus er waren geen zorgen". En "het was een kamer zonder adres, dat kwam me goed uit en ik nam het. »

SOCIALE HUISVESTING

Mensen zonder papieren hebben geen toegang tot sociale huisvesting. Zij hebben alleen de private huurmarkt als perspectief voor huisvesting. Een van de voorwaarden om kandidaat-huurder in de sociale huisvesting te zijn, is inschrijving in het bevolkings- of vreemdelingenregister.

Zo kan een persoon die in het bezit is van een verblijfsvergunning, zelfs een voorlopige, worden ingeschreven in het vreemdelingenregister en zich aanmelden voor de wachtlijsten voor sociale huisvesting, maar als de verblijfsvergunning niet wordt verlengd, wordt de aanvraag geannuleerd. Bovendien zijn de wachttijden voor het verkrijgen van een sociale woning voor iedereen gelijk. Het duurt vele jaren om er toegang toe te krijgen. Sociale huisvesting is geen oplossing op korte termijn, zelfs niet voor degenen die het geluk hebben ervoor in aanmerking te komen.

Sommige personen die niet in het vreemdelingenregister zijn ingeschreven, zoals bijvoorbeeld asielzoekers of personen die beroep hebben aangetekend tegen een beslissing van de vreemdelingendienst of het CGVS (Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen) - de lijst is niet limitatief - kunnen worden opgenomen in de "bis"-lijst van sociale woningen. Zij komen niet in aanmerking voor sociale huisvesting, maar kunnen wel anciënniteit opbouwen, die vervolgens geldig zal zijn als de situatie wordt geregulariseerd. In principe gaat het niet om migranten zonder papieren die om regularisatie verzoeken.

De eerste lockdown in het voorjaar van 2020 maakt hieraan een einde: *"Ik kon de huur niet betalen omdat ik geen klusjes meer had. Omdat ik dat niet kon, legde ik het uit en ze zeiden "ok, we geven je een maand om te zien of je weer het geld kan hebben of niet en als het na deze maand niet ok is, wel...". Na deze maand, was het nog steeds niet goed. Het heeft geen zin om hier te zijn en de huurschuld op te stapelen, dus ik heb besloten om te stoppen."* Terug naar af en een nieuw onderkomen in de gemeenschap, nog minder comfortabel dan de vorige.

Na de acties in de begijnhofkerk krijgt Youssra papieren en een inkomen voor sociale integratie. Haar verblijf blijft echter afhankelijk van het verkrijgen (en verlengen) van een arbeidsovereenkomst.

Zij zegt geen echte moeilijkheden te hebben ondervonden bij het vinden van een woning, maar het is opnieuw hetzelfde segment van het huurbestand, bescheiden of zelfs ondermaats, omdat het als enige mogelijkheden biedt, die tien jaar geleden waarschijnlijk talrijker waren dan nu:

"In 2009 was het nog niet zoals nu. Er waren een heleboel te huur-affiches. Als ik rondliep, vond ik te huur, te huur... En ik vond een klein appartement voor 300€ denk ik, maar het was koud, dat is waarom ik veranderde. Het was een kamer en een keuken. Ik had de papieren en het inkomen van het OCMW en het was niet moeilijk. De huisbaas stemde ermee in dat ik daar kwam wonen" Ze staat ook ingeschreven op de wachtlijsten van sociale woningen. Een inschrijving die ze samen met haar papieren zal verliezen.

ZIJN WONING VERLIEZEN

Wanneer werk, en dus inkomen, schaars is, wordt het een onmogelijke opgave om de huur te blijven betalen. Het is dan noodzakelijk om de woning te verlaten.

Dit is wat er gebeurd is met Maryam en Mariette. Om te vertrekken, maar om waarheen te gaan?

Voor Maryam leidt mond-tot-mondreclame haar naar Place Quetelet, in Sint-Joost, naar een beroep. Daar woonde een groep migranten zonder papieren uit subsahara-landen, die bescherming van België eisten. Een oplossing bij gebrek aan beter voor haar; samenwonen, als het niet gekozen is, is moeilijk en ruimtes van rust en intimiteit te zeldzaam.

"Ik moest weg. Dus ging ik voor een week naar het huis van een vriend. Iemand kwam naar haar huis, ze legde uit dat er kraakpanden zijn in Brussel... "Kun je niet gaan kijken? Ik zei oké. Ik kwam met mijn vriendin, we liepen en liepen en liepen..."

En ik kwam hier naar het Queteletplein in 2015. Ik vroeg om een plek om te blijven, en ik bleef. (...) Het is moeilijk. Leven in een gemeenschap met verschillende etniciteiten, religies, het is te veel. (...) Als je ziek bent, als je wilt rusten, is er de ander die telefoneert, of muziek opzet, anderen die schreeuwen... . Je hebt daar stress. (...) Ik had een knieervangende operatie, ik kwam uit het ziekenhuis (...) en ik ging terug daarheen. Het was moeilijk, je moet de trap op, het toilet is beneden, het is moeilijk. Echt, daar heb ik onder geleden. (...) Overal zijn er ratten, bedwantsen, kakkerlakken. Het is daar niet mogelijk." Ze blijft er, ondanks alles, meer dan 5 jaar, voordat ze een ander beroep gaat uitoefenen.

[Beluister naar de getuigenis van Maryam](#)

Het (gemeentelijk) gebouw aan het Quêteletplein verkeerde in een vergevorderde en overbezette staat van verval. Tot 150 migranten woonden er tegelijkertijd. Het had geen warm water, geen verwarming, grillige elektrische circuits en sanitair dat ronduit ongezond was ⁴.

Maar hier ontstaat ook solidariteit. Het collectief is georganiseerd rond de verdediging van de rechten van migranten zonder papieren uit Guinee, Sierra Leone en Liberia, drie landen die zwaar getroffen zijn door het ebolavirus. En dan, op dagelijkse basis, verzamelen ze onverkochte goederen die de gemeenschap voeden. Het centraliseert werkvoorstellen waardoor Maryam af en toe een beetje geld kan verdienen door op de kinderen te passen of een paar uur huishoudelijk werk te doen.

Toen zij haar kamer niet meer kon betalen, werd Mariette opnieuw ondergebracht bij een landgenoot.

« Een landgenoot met zijn twee dochters. Het huis was een slaapkamer-woonkamer, maar ik blijf liever op de bank om hen niet te storen. Zij slapen met drie in de slaapkamer. De slaapkamer is erg groot, dus hij maakte iets om de

slaapkamer op te delen. Hij heeft zijn kant, de meisjes hebben hun kant en ik ben in de woonkamer.

Hier, pas ik niet op de kinderen, hij zorgt voor zijn kinderen. Ik kan een beetje leven. Maar als ik hem een plezier kan doen, bied ik aan om de kinderen van school te halen als ik niet werk, bijvoorbeeld. Maar het is geen verplichting, hij verplicht me niet. Hij is erg, erg aardig. En zelfs van deelname in de kosten maakt hij geen verplichting. Ik ben degene die zegt, "Nou, ik ben het hem schuldig, dus je moet iets doen". »

Ook al gaat het samenwonen best goed, op een bank slapen is natuurlijk niet Mariette's eerste keus. "Hij had al lang geleden aangeboden om te komen, maar ik was degene die niet wilde komen. Ik wilde gaan en betalen voor de kamer en alles, maar achteraf, toen ik zag dat het niet goed ging, accepteerde ik zijn aanbod... ». Ze deelt het appartement van de familie voor de tijd die nodig is om wat geld opzij te zetten. Ze weet ook uit haar eerdere ervaringen dat deze 'dépannages' alleen maar voor korte tijd zijn.

⁴ Artikel RTBF : [« 120 sans-papiers entassés dans un taudis à Saint-Josse »](#)

DE WONING BEHOUDEN TEN KOSTE VAN ALLES

Amel en Youssra slaagden erin hun woning te behouden ten koste van pijnlijke offers.

Amel is ingetrokken in het appartement van de vader van het kind dat ze in België had. Amel is gaan wonen in het appartement van de vader van het kind dat zij in België had gekregen, ook al had de vader haar op straat gezet toen hij ontdekte dat zij zwanger was. « *Na de bevalling zeiden mensen die ik kende tegen mij: Als je geen huis hebt, als je geen plaats hebt om te wonen, dan zullen ze het kind van je afnemen, en ik was bang. Ik bad dat hij me zou laten komen. Hij liet me hier komen met mijn kind, dus sindsdien zijn we hier, maar van tijd tot tijd moeten we het appartement verlaten (...) voor de nacht.* »

Amel aanvaardt deze situatie, ze aanvaardt ook de slechte leefomstandigheden: *"Het probleem is dat het appartement niet goed geïsoleerd is. (...) Je kan de wind horen opstijgen van de vloer, zelfs als ik de verwarming aanzet is het hetzelfde."*

Ze lijdt aan artrose, wat het leven in een vochtig appartement bijzonder moeilijk maakt. Ze is op zoek naar

een ander huis, maar de lockdown heeft haar plannen bemoeilijkt. Zij kon een verblijfsvergunning krijgen vanwege haar gezinssituatie. Maar een arbeidscontract krijgen blijft ingewikkeld, want door de gezondheidscrisis heeft ze een kans gemist. *"Door de opsluiting is alles geblokkeerd."* Haar zoektocht naar een nieuwe woning wordt ook bemoeilijkt door het gebrek aan werk en dus inkomen.

Ondanks de niet-verlenging van hun oranje kaart slagen Youssra, haar man en hun kinderen erin te verhuizen. Ze verlaten hun vorige huis wegens onenigheid met de burens. Een van de twistpunten is het huiswerk dat Youssra en haar man gedwongen worden te doen. De geur van gekookt eten schijnt de burens te storen.

Ze verhuizen naar een andere woning die hen door een kennis wordt aangeboden. *"Het is iemand van de familie van mijn man. Hij was hier. De huisbazin vroeg hem iemand te vinden die aardig is. Hij zei, "Ja, ik ken iemand," en we vervingen hem. (...) De huisbazin vroeg nergens om. Gelukkig."*

Voor Youssra, was het de enige kans om te verhuizen. "Vroeger, was het gemakkelijk. Ik had de papieren, ik had het inkomen van het OCMW. (...) Maar als je de papieren niet hebt, is het moeilijk. Nu is het moeilijk. De eigenaars, ze vragen om loonstrookjes, of garanties, of ze vragen om de identiteitskaart. Dat hebben we niet. Daarom accepteren we hier alles, zelfs schimmel, zelfs het appartement is te klein. De huisbazin voert geen werken uit. We doen het werk, maar we geven het niet aan. We vertellen de huisbazin niets, we accepteren alles. We moeten het accepteren, zodat we er niet uitgezet worden door de huisbazin, want ik weet dat het niet makkelijk is om een ander appartement te vinden. »

Alles aanvaarden... is instemmen met onfatsoenlijke woonomstandigheden:

"Hier hebben we geen centrale verwarming, we hebben maar één gaskachel in deze kamer, het is de enige die er is. Dus moeten we de hele tijd in de woonkamer blijven. Dag en nacht. 'sNachts leggen we de matrassen hier. Mijn kinderen slapen hier. Ik slaap daar. Mijn man, hij slaapt daar. We hebben een matras gelegd, er zit schimmel in de muur. Dat zijn toch geen omstandigheden om te leven. "

Desondanks erkent het gezin de voordelen van deze plek: de nabijheid van de school of de attente burens. Zonder papieren, zonder een stabiel professioneel perspectief, is het moeilijk om beter te claimen. Maar deze relatieve tevredenheid brengt ook de beperkingen aan het licht die door de situatie worden opgelegd, namelijk het gebrek aan toegang tot duurzame en behoorlijke huisvesting.

[Beluister naar de getuigenis van Youssra](#)

ONDANKS LAGE EN ONREGELMATIGE INKOMENS

Om niet te worden uitgezet, betaalt de familie elke maand met absolute voorrang de huur. 600 euro. Een hoog bedrag gezien de kwaliteit van het pand, klein en weggevreten door de vochtigheid. De inkomsten volgen elkaar niet meer op, de inkomens zijn zeer onregelmatig - en ronduit nihil bij de eerste lockdown wanneer het gezin helemaal niet kon werken. Men moet dan een beroep doen op de familieleden om niet het minste risico te nemen op huurachterstel, om het huis te behouden:

"De huisbaas betalen we altijd, elke maand, om te voorkomen dat ze weet dat we geen papieren hebben of dat er thuis problemen zijn. We doen het onmogelijke. We vragen vrienden om te betalen. Het zijn leningen, ik heb bewijs, ik zal het je laten zien. (...) Het belangrijkste is om de huur te betalen. Electrabel en Vivaqua ⁵, is belangrijk voor ons, maar het is niet zoals huur. We zijn bang om eruit gezet te worden. We denken altijd aan de huur. Soms kopen we geen dingen voor de kinderen, voor het huis of voor onszelf, we betalen liever eerst de huur en dan... Ik heb vorig jaar ook

het schoolgeld niet betaald, omdat we niet genoeg geld hebben. »

De financiële situatie van mensen zonder papieren is zeer onstabiel en kwetsbaar. Zonder de mogelijkheid om een arbeidscontract te tekenen, werken zij in ongeregelde baantjes die een mager inkomen opleveren. Een paar uur huishoudelijk werk, de kinderen van school halen, bereide maaltijden thuisbrengen... Mariette slaagt erin 400 euro te verdienen in de goede maanden, maar het is vaak minder. Ze kan rondkomen met 200 euro per maand.

⁵ Youssra sluit afbetalingsplannen af met de leveranciers, maar betaalt dan wel interesten.

Mariette wordt contant betaald. Ze betaalde ook haar huur, haar huurwaarborg, enz. contant. Youssra en Maryam openden een rekening bij de Bank van de Post, toen ze nog een tijdelijke verblijfskaart hadden. ⁶

Het is met die rekening dat zij hun maandelijkse huur betaalden. Maryams rekening werd door bank opgeheven toen zij geen vaste baan meer had, en dus geen geld meer om erop te storten. Youssra heeft haar rekening behouden, maar ze wordt met andere moeilijkheden geconfronteerd:

"De hindernissen die ze nu opwerpen : op het postkantoor aanvaarden ze geen contant geld, ze vragen naar de identiteitskaart (...). Als we de huur voor onszelf willen betalen, moeten we het iemand anders vragen. We geven hem het geld en hij betaalt de huur. De huisbazin zag de naam van iemand anders, maar ze zei dat het geen probleem voor haar is, het belangrijkste is het geld, het is dat je me elke maand het geld geeft. Gelukkig. »

De corona-lockdown heeft ernstige gevolgen gehad voor zwartwerkers: vele sectoren zijn gesloten of sterk vertraagd, met minder behoefte aan personeel, en er zijn geen voorzieningen getroffen om illegaal in de EU verblijvende personen te ondersteunen. Geen tijdelijke werkloosheid, geen andere financiële bijstand, geen premie voor het betalen van huur.

Voor Youssra, Mariette en zoveel andere mensen zonder papieren betekent dit dat zij gedurende enkele weken of zelfs maanden geen inkomsten hebben. Het is dan het netwerk, de solidariteit die hen in staat stelt het een tijdje vol te houden. Voedselpakketten zijn van essentieel belang voor hen, evenals voor alle mensen die zich tijdens de lockdown in de rijen bevinden.

⁶ Meer info over de [basisbankdienst](#)

DRINGENDE MEDISCHE HULP

Het verzoek wordt ingediend bij het OCMW. Vier voorwaarden zijn noodzakelijk om in aanmerking te komen voor DMH: illegaal in de gemeente verblijven, in een situatie van behoeftigheid verkeren en medische verzorging nodig hebben (medisch attest ter ondersteuning).

Deze steun dekt bepaalde farmaceutische kosten, alsmede doktersraadplegingen en, indien nodig, ziekenhuisopname. Als de beslissing van het OCMW gunstig is, ontvangt de persoon zonder papieren een aanvraagformulier of een medische kaart die toegang geeft tot een arts. De duur ervan varieert, van een bon voor een raadpleging tot een medische kaart voor 3 maanden, normaal gezien, die dan moet worden vernieuwd. In geval van nood kan de patiënt rechtstreeks naar het ziekenhuis gaan, van waaruit de DMH-procedure ook met het OCMW kan worden gestart.

In de praktijk krijgen niet alle illegaal verblijvende personen deze hulp. In het geding zijn: de complexiteit en diversiteit van de interne procedures die van OCMW tot OCMW verschillen, vertragingen, angst voor de autoriteiten (ook al zijn de OCMW's aan het beroepsgeheim onderworpen), gebrek aan kennis van de hulp...

GEZONDHEID EN CORONACRISIS

« Als je geen papieren hebt, heb je nergens recht op. Behalve de medische kaart. Het is het enige wat we hebben. »

Illegaal op het Belgisch grondgebied verblijvende personen hebben in theorie een aantal rechten, die hoofdzakelijk voortvloeien uit het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens. Daaronder het recht op medische hulp (evenals het recht voor kinderen om naar school te gaan, in een gezin te leven, toegang tot de rechter).

Deze hulp blijft echter van fundamenteel belang, want de gezondheid van migranten zonder papieren staat onder zware druk en de slechte huisvestingsomstandigheden helpen daar niet bij.

Amel lijdt aan artrose en is gedwongen te leven in koude en vochtige woningen.

Maryam moest een knieprothese laten aanmeten, en het herstel was pijnlijk gezien de levensomstandigheden van het kraakpand waar zij toen woonde (moeilijke rust, onhygiënische sanitaire omstandigheden en trappen om er te komen).

ZONDER OOIIT OP TE GEVEN, HOPEND OP REGULARISATIE...

Wanneer alle procedures zijn uitgeput, wanneer men geen toestemming heeft gekregen om op het grondgebied te blijven, wanneer men verborgen en kwetsbaar blijft, is er nog een hoop, namelijk die op regularisatie. Dat is waar onze getuigen op hopen. Om papieren te hebben, om toegang te hebben tot basisrechten, om niet langer bang te zijn.

REGULARISATIE

Er zijn twee mogelijkheden van regularisatie:

- Humanitaire regularisatie (artikel 9bis), die het mogelijk maakt een verblijfsvergunning te verkrijgen in België, in plaats van in het land van herkomst. Om een aanvraag voor humanitaire regularisatie te kunnen indienen, moet de vreemdeling aantonen dat er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden waardoor het onmogelijk is om een visumaanvraag in te dienen vanuit het land van herkomst. Nergens worden uitzonderlijke omstandigheden geïllustreerd. Het begrip is omgeven door een grote mate van vaagheid, waardoor de beslissingen (die door de vreemdelingendienst ⁷ worden genomen) een willekeurig en ondoorzichtig karakter krijgen. Verenigingen die opkomen voor de rechten van mensen zonder papieren pleiten al jaren voor meer duidelijkheid over de gronden die onder "uitzonderlijke omstandigheden" kunnen vallen.
- Medische "regularisatie" (artikel 9 ter), waarvoor moet worden aangetoond dat men aan een ernstige ziekte lijdt en dat verzorging in het land van herkomst niet bestaat.

De cijfers over regularisatie nemen sinds 2009 af, zowel voor het aantal aanvragen als voor het aantal toekenningen.

⁷ De Dienst Vreemdelingen zaken beheert de toegang tot het Belgische grondgebied. Het bureau onderzoekt de dossiers met het oog op een besluit over het al dan niet toekennen van een verblijfstitel, behalve voor asiolverzoeken (het bureau ontvangt het verzoek en zendt het door naar het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen). In alle gevallen is het het Bureau dat verblijfstitels toekent, verlengt of intrekt en beslist over uitzettingsmaatregelen (terugkeer naar het land). [Meer infos](#)

Humanitaire regularisaties (art. 9bis)

Evolutie van de aanvragen en de beslissingen (dossiers)

In 2019:

- **4.141 aanvragen** om humanitaire regularisatie ingediend, **21% meer** dan in 2018.
- De Dienst Vreemdelingenzaken heeft een **beslissing genomen over 2.989 aanvragen**:
 - 1.613 waren positief (54%)
 - 1.376 waren negatief (46%)

De regularisatie van verblijf om **humanitaire redenen** (art. 9bis van de vreemdelingenwet) valt in beginsel onder de discretionaire bevoegdheid van de minister of zijn gemachtigde. Zij kunnen een vreemdeling al dan niet machtigen hier te verblijven, mits aan een aantal ontvankelijkheidsvoorwaarden is voldaan.

De beslissingen die gedurende een bepaald jaar werden genomen kunnen betrekking hebben op aanvragen die tijdens een vorig jaar zijn ingediend. Onder de negatieve beslissingen vallen de onontvankelijk en niet-gegrond verklaarde beslissingen, de technische weigeringen en uitsluitingen. Wat de twee laatste categorieën betreft, waren er geen aanvragen in het kader van 9bis tijdens de periode waarover het hier gaat. De aanvragen zonder voorwerp en gevallen waarin afstand wordt gedaan van de aanvraag zijn hier niet opgenomen.

bron: DVZ

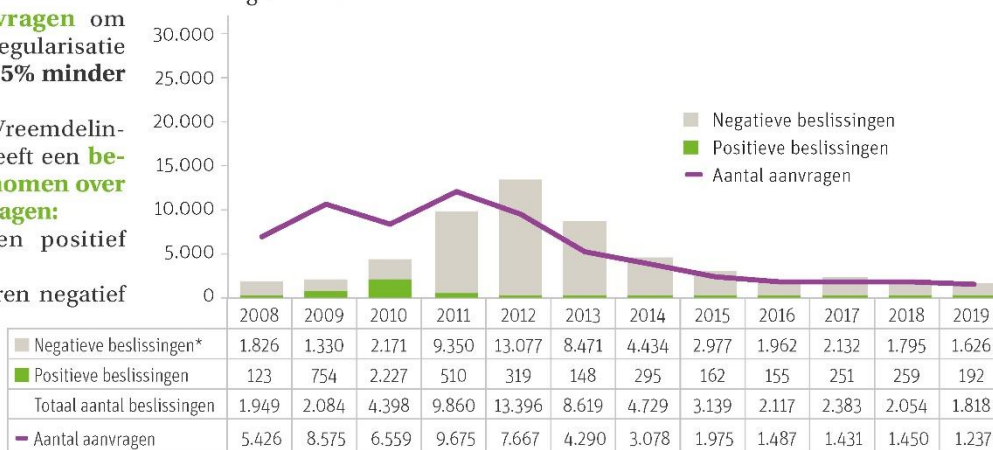
Medische regularisaties (art. 9ter)

Evolutie van de aanvragen en de beslissingen (dossiers)

In 2019:

- **1.237 aanvragen** om medische regularisatie ingediend, **15% minder** dan in 2018.
- De Dienst Vreemdelingenzaken heeft een **beslissing genomen over 1.818 aanvragen**:
 - 192 waren positief (11%)
 - 1.626 waren negatief (89%)

De regularisatie van verblijf om **medische redenen** (art. 9ter) is een vorm van bescherming, gebaseerd op internationale verplichtingen waaraan België gebonden is.

De beslissingen die gedurende een bepaald jaar werden genomen kunnen betrekking hebben op aanvragen die tijdens een vorig jaar zijn ingediend. Onder de negatieve beslissingen vallen de onontvankelijk en niet-gegrond verklaarde beslissingen, de technische weigeringen en uitsluitingen. De aanvragen zonder voorwerp en gevallen waarin afstand wordt gedaan van de aanvraag zijn hier niet opgenomen.

bron: DVZ

⁸ Bron Myria : https://www.myria.be/files/Myria_RAMIG-FR_2019-AS-gecomprimeerd.pdf

Tussen 2009 en 2010 heeft een ministeriële instructie collectieve regularisaties mogelijk gemaakt, met name voor gezinnen met schoolgaande kinderen, personen met duurzame sociale banden met België of personen met extreem lange asielprocedures.⁹

Maar deze instructies werden in 2011 geannuleerd. Zonder collectieve regularisatie is de kans op een positieve reactie klein. Dit verklaart ook de daling van het aantal aanvragen.

Daarbovenop komen nog administratieve kosten. **De aanvrager moet 363 euro betalen voor de administratieve lasten.** Deze heffing, die in 2015 van kracht wordt, is nog steeds een signaal van de verstrenging van het Belgische immigratiebeleid, dat door verschillende verenigingen voor de verdediging van vreemdelingen wordt betwist).¹⁰ Deze vergoedingen komen bovenop de door de gemeenten en consulaten gevorderde dossierkosten en kunnen voor velen een afschrikkende werking hebben.

Resultaat is dat België in 2019 1613 positieve antwoorden heeft gegeven op verzoeken om humanitaire regularisaties, wat overeenkomt met 3320 geregulariseerde personen en 192 verzoeken om medische regularisaties (voor 289 personen).

Aanvragers voor wie een verzoek om regularisatie wordt afgewezen, kunnen deze beslissing aanvechten bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV).¹¹ De termijnen voor de behandeling van aanvragen en beroepen lopen uiteen, maar zijn over het algemeen vrij lang. Gedurende deze perioden genieten de aanvragers geen bijzondere rechten (de aanvrager kan altijd worden uitgezet, hij of zij geniet geen sociale rechten (behalve dringende medische hulp) en heeft geen recht op werk).

⁹ ADDE, Etat des lieux de la régularisation de séjour, décembre 2011

¹⁰ CIRE, La redevance administrative : une nouvelle barrière à l'accès au séjour des étrangers en Belgique, juillet 2015.

¹¹ In geschillen betreffende het verblijf van vreemdelingen kan bij de Raad van State enkel beroep worden ingediend tegen de beslissingen van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen (RvV). Tegen uitspraken van de RvV kan alleen administratief cassatie worden ingesteld.

Youssra, die in 2017 beroep heeft aangetekend tegen de negatieve beslissing, wacht nog steeds op een antwoord. Sindsdien zijn zij en haar familie gedwongen in onzekerheid en stress te leven.

« Nu moet ik een nieuwe aanvraag indienen, om de reactie te versnellen, want ik kan zo niet blijven zonder rechten. (...) Maar zelfs voor het dossier zijn er obstakels: we moeten voor ieder 363 euro betalen: mijn man 363 en ik ook 363, meer dan 700 euro in totaal. Dat is voor ons ook niet gemakkelijk, vooral niet in deze periode. »

Het was tijdens haar regularisatieprocedure dat Maryam in een gesloten centrum werd vastgehouden. Gearresteerd door de politie, zonder de juiste papieren te kunnen voorleggen, onderging zij een verschrikkelijk belastend verhoor, zonder enige uitleg over wat er op het spel stond en de gevolgen voor haar.

"Ze brachten me naar de politie. Ik was in paniek, ik wist niet wat ik moest doen. Op dat moment zat ik in het regularisatieproces. Ik wachtte nog steeds op het antwoord (...). Ze brachten documenten, ik wist niet eens wat er stond. Tot ze tegen me

zeiden: "Teken, teken". Ik wist het niet, ik tekende toen ik dat niet had moeten doen Toen stopten ze me de hele dag in een kleine cel tot de avond en zeiden ze: "OK, mevrouw, u gaat naar het detentiecentrum. (...)
Ze maakten me bang, ik zag eruit als een crimineel. Ze namen vingerafdrukken en foto's van me. Toen deden ze me handboeien om en brachten me naar het detentiecentrum. »

Maryam zal daar 55 dagen worden vastgehouden. Ze is zelf niet in staat om de redenen voor haar vrijlating te geven. Misschien haar gezondheidstoestand?

"Op dat moment had ik pijn in mijn knie en ik moest de operatie doen (...) ze brachten me naar het ziekenhuis en daar keken ze. Ik weet niet wat ze zagen, ze gaven me niet eens de uitslag, maar de volgende dag werd ik vrijgelaten. Zo ben ik eruit gekomen, ze hebben me niets verteld. »

Medische redenen zijn een van de redenen waarom de vreemdelingendienst kan besluiten een persoon vrij te laten. De betrokkene kan ook worden vrijgelaten indien hij of zij om administratieve redenen niet kan worden uitgezet (personen die niet kunnen worden geïdentificeerd, personen uit landen die repatriëring weigeren, enz.)

Aan het verblijf in een detentiecentrum kan voor een asielzoeker ook een einde komen als hij als vluchteling wordt erkend. Bovendien kan eenieder zijn detentie aanvechten voor de Raadkamer van het Strafhof. Het toetst enkel de wettigheid van de detentie, maar niet de geschiktheid of de evenredigheid, zoals het doet voor personen in voorlopige hechtenis.¹²

Er zij aan herinnerd dat de detentie van administratieve aard is en dat de in hechtenis genomen vreemdelingen geen strafbaar feit hebben gepleegd.

Wat Mariette betreft, zij lijkt geen verdere stappen te ondernemen. Misschien behoort zij tot degenen die van de procedure afzien omdat de balans tussen de kans op succes en de procedure (de risico's, de advocaat, het honorarium...) niet gunstig genoeg is.

¹² <https://www.cire.be/wp-content/uploads/2011/10/centres-fermes-etrangers-expulsions-belgique.pdf>

OPROEP TOT COLLECTIEVE REGULARISATIE

*"Mensen zonder papieren leven in zeer precare omstandigheden, die nog worden verergerd door de lockdownmaatregelen. We hebben geen sociale zekerheid, we zijn administratief onzichtbaar, en in deze periode van lockdown, [hebben we bijna geen werk,] zelfs contant geld wordt niet meer aanvaard (...). We lijden in stilte. We werken en vechten om te overleven. Daarom hoop ik dat de regering aan ons denkt, aan de mensen zonder papieren, aan de kinderen, aan al die mensen zonder papieren die hier al jaren in België zijn en die geen rechten hebben in een land waar de wet geldt. Ik hoop dat ze net als Portugal een regularisatie zullen doorvoeren voor alle mensen zonder papieren.»*¹³

De BBRoW sluit zich aan bij de eisen van Youssra, van verenigingen van mensen zonder papieren en van basisactoren die hen proberen te steunen. Zonder regularisatie is het onmogelijk om fatsoenlijk in België te leven. Het is ook onmogelijk om toegang te krijgen tot fatsoenlijke huisvesting. Wij geven de roep om een collectieve regularisatie door. De huidige gezondheidscrisis is ongetwijfeld een uitzonderlijke omstandigheid waardoor mensen zonder papieren niet naar hun land van herkomst kunnen terugkeren, hetgeen een regularisatiecampagne rechtvaardigt. Deze maatregel moet gepaard gaan met de opname in de wet van duidelijke en permanente criteria voor regularisatie (familie-, sociale en beroepsbanden in België, of moeilijke humanitaire situaties...).¹⁴

[Beluister naar de eisen van Youssra](#)

¹³ [Portugal](#) heeft afgelopen maart besloten de rechten van immigranten die tijdens de coronaviruscrisis in regularisatieprocedure zitten, uit te breiden.

¹⁴ Voorstel gesteund door onder meer [Ciré](#) en gemeenschappelijk [vakbondsfront](#)

Analyse **BBRow**
December 2020